

ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనము.
ప్రాచీన ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాదులనుండి
సంగ్రహింపఁబడిన,

ఆ బ్ది క శ్రాద్ధ వి ధి.

ఇది,

శ్రీ బృందావన పట్టణ నివాసులైన
చల్లా నాగలింగ శాస్త్రులవారి పుత్రుడగు

లక్ష్మీనృ సింహ శాస్త్రిచే

అంధితాత్పర్య సహితముగా వ్రాయఁబడి
కావూరి రంగయ్య శాస్త్రులవారిచే సరిచూడఁబడి,
స్వకీయ

శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

మ చి లీ ప ట్ట ణ ము.

ముదటికూర్పు - 250 - ప్రతులు.

Registered Copy, Right.

దీనివల 0—2—0

1917.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

ఆ బ్ధిక వి ధి .

శ్లో॥ దంతధావనమభ్యంగం నఖకేశనికృంతనం ।

కర్తాకుర్వీతపూర్వేద్య రోక్షాచైవపరేహని॥ ౧॥

తా॥ పండ్లుతోముకొనుట, తలంటుకొనుట, గోళ్లుతీసికొనుట, వపనముచేయుచు కొనుట, యీకృత్యములు ఆబ్ధికమునకు పూర్వదినమందు కర్తచేయవలయుననియు ఆబ్ధికమునకు పరదినమందు భోక్తచేయవలయుననియు చెప్పిరి.

శ్లో॥ ఆమశ్రాద్ధంతుపూర్వార్వాష్టే ఏకోద్దిప్తంతుమధ్యమే ।

పార్వణంచాపరాష్టేస్యా త్వౌతర్వల్పద్ధినిమిత్తకమ్॥ ౨॥

తా॥ ఆమశ్రాద్ధము పూర్వార్వాష్టమునందు (అనగా రెండుజాములకు పూర్వము) జేయవలయును. ఏకోద్దిప్తము మధ్యాహ్న కాలంబున జేయవలయును. అన్నముచేనాచ రింపబడు ఆబ్ధికములను రెండుజాములకుచైని జేయవలయును. అదియేవిధమనగా. అప్ప డుండు అహఃప్రమాణము నయిదుభాగములుచేసి రెండవభాగములో నామశ్రాద్ధము మూడవభాగములో ఏకోద్దిప్తము నాల్గవభాగములో నన్నశ్రాద్ధ మాచరింపవలయును, ఇట్లు పాిత్రఃకాలముమొదలు క్రమంబున వృద్ధిగాజెప్పబడినది.

శ్లో॥ మృతాహంచనపిండంచ గయాశ్రాద్ధంమహాలయం ।

ఆపన్నోపినకుర్వీత శ్రాద్ధమామేనకన్హిచిత్॥ ౩॥

తా॥ ప్రత్యాబ్ధికము, సపిండికరణము, గయాశ్రాద్ధము, మహాలయశ్రాద్ధము, యీ శ్రాద్ధములు తానెంత యాపత్తులోనుండినను ఆమహారథముచే జేయఁగూడదు. అన్న శ్రాద్ధముగా జేయవలయును.

శ్లో॥ దంతధావనతాంబూలం తౌరాభ్యంగమభోజనం ।

రత్యైషధక్షపరాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తావివర్ణయేత్॥ ౪॥

తా॥ పండ్లుతోముకొనుట, తాంబూలముచేసికొనుట, ఔరము, అభ్యంగనము, భోజనము చేయకుండుట, సంభోగము, ఔషధము, ఇతరులయన్నము, భుజించుట, యీ కృత్యములను శ్రాద్ధమును పెట్టుయజమానుడు ఆబ్ధికదినంబున విడువవలయును.

శ్లో॥ పునర్భోజనమధ్వానం భారాధ్యయనసంగమం ।

దానంప్రతిగ్రహం హోమం శాస్త్రభోక్తాప్తవర్జయేత్ ॥ ౫॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు భోక్తగానుండ నట్టి పునఃపుండు శ్రాద్ధదినమునందు రెండవ సారి భుజించుట, మంగ్గింబుననడచుట, బహువుహముట, అధ్యయనముజేయుట, సంభోగము, దానమిచ్చుట, దానముపుచ్చుకొనుట, హోమముజేయుట, ఈయెనిమిది కృత్యములను విడువవలయును.

శ్లో॥ ముక్తకచ్ఛాతు యానారీముక్తకేతతైవచ ।

హసంతీపచతిశ్రాద్ధేనిరాశాః పితరోగతాః ॥ ౬॥

తా॥ స్త్రీవస్త్రప్రవీనముగాగాని తలవెంట్రుకలను ముడిచేసికొనకగాని నవ్వును గాని వంటదేనినయెడల పిత్పదేవతులు ఆశాపీతులై వెళ్ళిపోదురు.

శ్లో॥ ఆమంత్రితస్తుయో విప్రోభోక్తుమన్యత్రగచ్ఛతి ।

నరకానాంశతంప్రాప్య చండాలేష్వభిజాయతే ॥ ౭॥

తా॥ ఏప్రాహ్మణుడు శ్రాద్ధమునకు భోక్తగానియమింపబడి తిరిగి మఱియొక ప్రదేశమునకు భుజించుటకు వెళ్ళినో అట్టివాడు నూఱునరకముల ననుభవించి పిమ్మట చండాల వంశమునందు బుట్టును.

శ్లో॥ నిమంత్రణంకారయిత్వా నివారయతియోద్విజం ।

బ్రహ్మహత్యామవాప్నోతి శూద్రయోనాచజాయతే ॥ ౮॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయొక ప్రాహ్మణునిభోక్తగా నియమించి తిరిగి వద్దిచెప్పినో యతని బ్రహ్మహత్యాదోషమునుబొంది జన్మానంతరంబున శూద్రవంశమునందుబుట్టును.

శ్లో॥ నిమంత్రితశ్చరస్యేవ కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధేవిలంబనం ।

చిరకాలంభవేద్దోహపచ్యతే నరకాగ్నినా ॥ ౯॥

అ బ్రి క వి థి.

తా॥ శ్రాద్ధమునందు భోక్తగానియమింపఁబడినవాడు స్వార్థముగా దివిగుచు చాలాసేపు యాలస్యముజేసినయెడల అట్టివాడు దోహముచేసినవాడై నరకమందైన యగ్నిచే దహింపఁబడును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేగాగ్ధ్యత్రయస్సాగ్నిః కుశాస్సృష్టోడశాంగుళాః ।
ద్విమూలమేకతఃకుర్యాత్పవిత్రం చాగ్రమేకతః॥ ౧౦॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందుపవిత్రము నిమిత్తము పదియారంగుళములుపొడవుగల మూడు దగ్గలను తీసికొని వానిలో రెండుదగ్గల మొదళ్ళు యొకప్రక్కకు నొకదగ్గలయొక్క మొదలు మఱియొకప్రక్కకు నుండులాగున సమయముగానుంచి ముడిబక యంగుళము పొడవుండునట్లుగాను ముడిక్రిందవలయును రెండంగుళము లుండునట్లుగాను ముడిపైని కొనలు నాలుగంగుళములు పొడవుండునట్లుగాను పవిత్రమును కట్టవలయును.

శ్లో॥ ద్వ్యంగుళంమూలవలయం గ్రంధిరేకాంగుళంతథా ।
చతురంగుళమగ్రం స్వాత్పవిత్రస్యప్రమాణకమ్॥ ౧౧॥

తా॥ శ్రాద్ధమును పోరంభించుటకు సంకల్పముజేయునప్పుడు ధరించిన దగ్గలను బ్రాస్త్యాణపాదప్రత్యేకముజేసిన పిమ్మట విడిచిపెట్టవలయును పిమ్మట అర్చనజేయు టకు ముందుగా ధరించినదగ్గలను శ్రాద్ధాంతమునందు విడువవలయును ఈదగ్గల విసర్జన విషయమై యజుశ్వేదులకు నారంభములుచెప్పిరి. ఋగ్వేదులకు రెండుస్థలములనియుచెప్పుదురు. వీనివిషయమైనాచేవ్రాత్యుంబడినయాజుషస్మార్తానుక్రమణికయందుఁజూడదగును.

శ్లో॥ సంతల్పదాచయేదర్భస్త్రావ్యాజ్యా వివాంఘ్రిశోధనే ।
అర్చనాదాధృతాయేచత్యాజ్యా శ్చాద్ధవిసర్జనే॥ ౧౨॥
త్యాగేషట్సుపవిత్రాణి యజాహంశ్రాద్ధకర్మణి ।
బహ్వృచానాం ద్వయోక్షైచ్చవవిధిరేషడదాహృతః॥ ౧౩॥

తా॥ మొదటిసంవత్సరమున యాభి కమునందు అయిదుదగ్గలచేతను అటుపిమ్మట ప్రతిసంవత్సరమున పెట్టబడు అభి కమున యేడుదగ్గలచేతను తీర్థశ్రాద్ధము మహాలయములందు తొమ్మిదిదగ్గలచేతను కూర్చును కట్టవలయును.

శ్లో॥ ప్రథమాద్దేపంచదర్భః ప్రత్యద్దేపస్తభిస్తథా ।
తీర్థేమహాలయేచైవ నవదర్భస్తుకూర్చకః॥ ౧౪॥

తా॥ ధార్యాగ్ని లేనివాడును భార్యగలవాడు వై నవాడు అగ్ని హోత్రమునందు జేయ దగిన క్రియలు పితృస్థాన నిమంత్రితుడైన బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముజేయ వలయును. బ్రహ్మచారియు భార్య విహీనుడును విశ్వేదేవస్థాన నిమంత్రితుడగు బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముజేయవలయును.

శ్లో॥ అగ్నిర్బ్రహ్మచారిచ శ్రాద్ధగక్తుర్వితపార్వణః।

పితృభిస్సమన్వహో వైశ్వదేవేతుగమాయతే॥ ౪౯॥

హుత్యాదేవక రేనగ్ని శ్చేషపిప్రేక్ష్యేననిశీ పేత్॥

సహస్రృతాశ్చేషభాతో విశ్వదేవాపురాణైః॥ ౫౦॥

తా॥ అగ్ని హోత్రములేనివాడును బ్రహ్మచారియునగువాడు శ్రాద్ధమును పార్వణమునందుగా నాచరింపుచు పితృస్థానీయభోక్తచేనననుబాది విశ్వేదేవస్థానమునందుండిన బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముజేయవలయును. ఇట్లు ధార్యాగ్ని లేనివాడు విశ్వేదేవుని హస్తమునందు హోమముజేసి మిగిలిన పితృపాత్రయందుంచవలయును. ధర్మశాస్త్రమున శేషమునకు విశ్వదేవతలు పొందలేని వారుకానిచెప్పిరి.

శ్లో॥ కుశైరాజ్యగ్యుతాత్వాతు మూర్ధానందివఞ్శస్పృచా।

దైవపూర్వాగోపణాని భాజనాన్యధాపారయేత్॥ ౫౧॥

తా॥ ఆజ్యముతో దగ్ధులగునంది “మూర్ధానందివ” అన మంత్రిమునుచుండు పాత్రాధిపూజము ముందు విశ్వేదేవస్థానమునందును పిమ్మట పితృస్థానమునందును జేయవలయును.

శ్లో॥ ఆమాస్విత్యాదికాన్యత్రాః సూక్తానిచజహస్వయం।

సవ్యేనైవతతోన్నాది విధినాపరేషయేత్॥ ౫౨॥

తా॥ “ఆమాసు” ఈమొలగు సంక్రమలను సూక్తములను ఒదువుచు తాను సగ్యముగా నన్నముమొదలగువానిని యథావిధిగా నుంచవలయును.

శ్లో॥ అన్నంచపాయసంభక్త్యం ఘృతంచవ్యంజనాదికం।

సూపమంతేప్రదాతవ్యం సర్వంస్యాద్దేవపూర్వకమ్॥ ౫౩॥

తా॥ ముందుగా నన్నమును పిమ్మట పాయసము భక్త్యములు వెయ్యి మారలు మొదలగునవి చివరకు సూపమునుంచవలయును. ముందువిశ్వేదేవస్థానమునందును పిమ్మట పితృస్థానమునందు నుంచవలయును.

శ్లో॥ కత్తి చాప్యకమాపుత్ర శ్శిష్యోవాపరివేషయేత్ |

శాకాదీపురతోస్థాప్య భక్త్యంభోజ్యంచవామతః॥ ౧౪॥

మధ్యేచాన్నంప్రతిపాప్య దక్షిణేస్మృతపాయసం |

నాపవిత్రేణహస్తేన నచైకేనవినాకుశమ్॥ ౧౫॥

నాయసేనైవపాత్రేణ శ్రాద్ధేషుపరివేషయేత్ |

తా॥ తానుగాని, తనభార్యగాని, కుమారుడుగాని, శిష్యుడుగాని భోజనపదార్థముల సుంచవలయును. కూరలను ముందరను భక్ష్యములు భోజ్యములను ఎడమప్రక్కను నెయ్యి వరమాన్నము కుడిప్రక్కను నడుమ అన్నము సుంచవలయును. ఒక్కనాస్తమితోగాని దగ్గులులేకుండా రిక్తనాస్తమితోగాని, యినుపసాత్రలతోగాని శ్రాద్ధములయందు పదార్థములను కట్టించకూడదు.

శ్లో॥ అన్నప్రశంసాసూక్తాని కర్తావాన్యోపివాచయేత్ |

యదిహోక్తాన్నసూక్తాని జపేచ్ఛాద్ధవివశ్యతి॥ ౧౬॥

తా॥ అన్ననూక్తములను కర్తగాని, యితరబ్రాహ్మణులుగాని, పఠించవలయును గాని, శ్రాద్ధభోక్తలు పఠించగూడదు. అలాపఠించినయెడల శ్రాద్ధమువ్యర్థమగును.

శ్లో॥ సజపేయ్యద్విజామంత్రాన్భక్తారశ్శాద్ధకర్మణః |

స్వాదోన్నాక్తంజపేయ్యస్తే నతుయద్వామదైవ్యకమ్॥ ౧౭॥

తా॥ శ్రాద్ధభోక్తలు శ్రాద్ధమందు మంత్రములను జరువగూడదు. స్వాదునూక్తమునుమాత్రము పఠించవలయును.

శ్లో॥ ప్రేతశ్శాద్ధేనపిండేచ సజపేదన్నసూక్తకం |

తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే సజపేత్పితృసూక్తకమ్॥ ౧౮॥

తా॥ ప్రేతశ్రాద్ధమునందు సపిండికరణమునందు అన్నసూక్తమును పఠించగూడదు. తీర్థశ్రాద్ధమునందు గయాశ్రాద్ధమునందు పితృసూక్తములను పఠించగూడదు.

శ్లో॥ షోషశేమాసికేచైవ తీర్థేచైవసపిండకే |

నిత్యశ్రాద్ధోధకుంభేచ పితృసూక్తానివగ్జయేత్॥ ౧౯॥

తా॥ షోడశమునందు మాసికమునందు తీర్థశ్రాద్ధమునందు సపిండికరణమునందు నిత్యశ్రాద్ధమునందు ఉదకుంభశ్రాద్ధమునందు పితృసూక్తములను విడువవలయును.

శ్లో॥ కరశుద్ధిరపోశానం వికిరంప జీవారణం

చుళికశ్చవిసర్గశ్చ షడేతేపితృపూర్వకాః॥ ౬౦॥

తా॥ హస్తోదకము, అపోశనము, వికిరాన్నము, పక్షివారణము, చుళికము, విసర్గము, ఈయాయను పితృస్థానమునందు ముందుగా నాచరించి పిమ్మట విశ్వదేవస్థానమునందు జేయవలయును.

శ్లో॥ చిత్రగుప్తబలిందద్యా న్నిశిత్రాధకర్మణి

యదికుర్యాత్సమూఢాత్మాచారవంసరకంప్రజేత్॥ ౬౧॥

తా॥ రాత్రులయందు శ్రాధమాచరించవలసినవృక్షము చిత్రగుప్త బలినియ్యగూడదు అట్లానుడై యిచ్చినేనిరారవమును సరకమునుజూండును.

శ్లో॥ భుజానాశ్రావయేద్విప్రాశ్రావోహాపితృలింగకాః

పురాణాదీనిమూత్రాణి విష్ణుచూర్తాపితృస్తుతిం॥ ౬౨॥

తా॥ భోక్తలు భుజింపుచుండగా రాక్షసు పరిహారము కొఱకు పితృచూర్తములు విష్ణుచూర్తములు మంత్రములు పురాణములు మొదలగు వానిని పరియించవలయును.

శ్లో॥ అధిశ్రవణోసంతు శ్రాద్ధంకుర్వీతమూఢభీః

తదన్నంచాసురైర్భుక్తం తద్రసంసురయానమం॥ ౬౩॥

తా॥ అట్లానుడై శ్రాద్ధమునందు అధిశ్రవణము పఠింపజేయకుండేనేని అట్టియిన్నమును గాక్షసులు భుజియించుదురు ఆశ్రాద్ధమునందు కల్పింపబడిన రక్షములు కల్లుతో సమానమైనవి.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణైఃప్రోక్షయిత్వాన్నం గాయత్రీంసముదీరయేత్

పరిషేచనమన్నస్య కారయేద్దేవపూర్వకమ్॥ ౬౪॥

తా॥ గాయత్రీమంత్రమును జదువుచు శ్రాహ్మణులన్నమును ప్రోక్షించవలయును అన్నపరిషేచనము విశ్వదేవస్థానమునందు ముందుగా జేయవలయును.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వపుండ్రంత్రిపుండ్రం లలాటేయస్యదృశ్యతే

కర్తవ్యేనాధభోక్తుశ్చ నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౫॥

తా॥ కర్తయొక్కగాని భోక్తయొక్కగాని ముఖమునందు ఊర్ధ్వపుండ్రముగాని త్రిపుండ్రముగాని యుండినేని గానినిజూచి పితృదేవతలు శ్రాద్ధమును విడిచిపోవుదురు.

శ్లో॥ రంగవల్ల్యాంకృతాంరేఖాం స్కంధేమాలాంద్యజస్యచ।

లలాటేతిలకందృష్ట్వా నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౬॥

తా॥ గృహమునందు రేఖలుగా నలంకరింపబడిన ముగ్గును, బ్రాహ్మణులయొక్క సూపునపుష్పహారికను ముఖమునందు ఆలంకారమును జూచి పితృదేవతలు ఆశపదలిని పెల్లిపోవుదురు.

శ్లో॥ తులసీబిల్వపత్రంచ రక్తపుష్పాణి కేతకీం।

జాజీదర్శనమాత్రేణ నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౭॥

తా॥ తులసీదళములను మారేడుదళములను ఎఱ్ఱనిపుష్పములను మొగలిజాడి మొదలు పుష్పములను జూచి సంతమాత్రముననే పితృదేవతలూకారహితులై వెడలిపోదురు.

శ్లో॥ ఘంటానాదంవివాదంచ హుంకారంహాస్యరోదనే।

అవాచ్యవచనంశృత్వా నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౮॥

తా॥ ఘంటాధ్వనిని కలహమును హుంకారమును పరిహాసరచనములను రోదనమును వదిలపరచి మాటలను వినుటయును సంభవించెనేని పితృదేవతలూకారహితులై వెడలిపోవుదురు.

శ్లో॥ భుజైయచ్చాగ్నిధృక్పస్త్రస్త్వో యదిపక్షౌద్విజన్మనాం।

సయాతినరకం ఘోరం పితృభీస్సహమజ్జతి॥ ౬౯॥

తా॥ శ్రాగ్ధమాచరించిన యాజమాని భోక్తలయొక్క సంపత్తి గాభుజించినయెడల నాడు వానిపితృదేవతలతోగూడ నరకమును పొందుచున్నాడు.

శ్లో॥ శ్రాధపక్షౌతుభుంజానో బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణంస్పృశేత్।

తదన్నమత్యజన్ముక్త్వా గాయత్ర్యప్తశతంజపేత్॥ ౭౦॥

తా॥ శ్రాగ్ధమునందు పంక్తిలో బ్రాహ్మణులు భుజింపుచుండగా నొకబ్రాహ్మణుని మఱియొక బ్రాహ్మణుడఁ స్పృశించినేని యప్పుడుండినయన్నమును విడిచి పెట్టిక భుజించి పిమ్మట నట్టి తరళతగాయత్రీజప మాచరించవలయును.

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టలేపసంస్పర్శే ప్రత్యౌశ్యాన్యేనవారిణా।

భోజనాం తేనరస్నాన్వై గాయత్రీత్రితంజపేత్॥ ౭౧॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టపదార్థముల స్పర్శకలిగినయెడల నితరమగు జలముచే కడిగి కొని భోజనానంతరము స్నానముజేసి గాయత్రీమంత్రజపము మాడుచుండల పర్యాయములు జేయవలయును.

శ్లో॥ ఉచ్చిష్టోచ్చిష్టసంస్పర్శే స్పృష్టంపాత్రంవిసృజ్యచ।

సర్వాన్నంపూర్వవత్త్విష్టా భోజయేత్తుద్విజోత్తమాః॥ ౨౨॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజియింపుచుండగా నన్యోన్యముచ్చిష్టము కలియుచుండగా నాయుచ్చిష్టపాత్రమును విసర్జించి తిరిగి మఱియొక విస్తరియుంచి దానిలో పూర్వము వలెనే సమస్తపదార్థములనుంచి యాగ్రాహిని భుజింపజేయవలయును.

శ్లో॥ నిమంత్రితస్తుయశ్శ్వాద్ధే నశ్యేద్వావ్యాధిపీడితః।

వమేద్వాభోజనంప్రాప్తే ద్విజమన్యగతుభోజయేత్॥ ౨౩॥

తా॥ భోక్తృగా నియమింపబడినవాడు మృతినొందినను లేకవానికి రోగమునంభించినను లేక భుజింపుచుండగా నన్నముపెళ్ళిపోయినను మరియొక బ్రాహ్మణుని పిలిచి శాస్త్రమాచరింపవలెను.

శ్లో॥ ద్విజాలాభేతుజ్వలనే హువేదితియమోబ్రవీత్॥

౨౪॥

తా॥ బ్రాహ్మణుఁడు దొడకని పక్షమున నగ్నిహోత్రముగో హోమము జేయవలయునని యముఁడుచెప్పెను.

శ్లో॥ నిమంత్రితస్యవిప్రస్య భోజనేముఖనిస్సృజే।

తతోనలంసమాధాయ స్పృషాచరుణాపివా॥ ౨౫॥

ప్రాణాదిపంచభిర్భూయైర్హవేద్వాత్రింశ సంఖ్యయా।

తా॥ నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుఁడు వమనమును జేసికొనిన యెడల నగ్నిహోత్రమును స్థాపించి చరిపునెయ్యి మొదలగువానితో హోమముజేసి పిమ్మట ప్రాణాది అయిదుమంత్రములచే ముప్పదిరూపరాయములు హోమమును జేయవలయును.

శ్లో॥ అకృతేపిండదానేతు భుంజానోబ్రాహ్మణోవమేత్॥

పునఃపాకాత్తుకర్తవ్యం పిండదానంయథావిధి॥ ౨౬॥

తా॥ బ్రాహ్మణుఁడు భుజియింపుచుండగా పిండప్రదానము గావింపకమునుపు అన్నమును వెళ్ళి బోసికొనిన యెడల తిరిగిపాకముగావించి పిండప్రదానమును యథావిధిగా జేయవలయును.

శ్లో॥ అకృతేపిండదానేపి పిండాయదివమేత్తదా।

పునఃపాకంప్రకుర్వీత శ్రాద్ధంకుర్యాద్యథావిధి॥ ౨౭॥

తా॥ పిండిప్రదానము జేయక పూర్వము పితృస్థానమునందుండిన భోక్తకు వసునము సంభవించినయెడల తిరిగిపాకముజేసి యథావిధిగా శ్రాద్ధమాచరింపవలయును.

శ్లో॥ పితృర్ధానాంత్రయాణాంచ పితాచవమ తేయది ।

తద్దినోపవాసస్స పునశ్శ్రాద్ధంపరేహని॥ ౨౮॥

తా॥ పితృస్థానమునందు నియమింపబడిన ముగ్ధులిలో తండ్రికిగా నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుండు వసునముజేసికొనిన యెడల నాదిననుండు కర్తయుపవాసముండి మరు నాడు యథావిధిగా శ్రాద్ధమాచరింపవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నేద్విజాతీనా మామశ్రాద్ధంప్రకీర్తితం ।

అమావాస్యాదినియతం మాససంవత్సరాద్భుతే॥ ౨౯॥

తా॥ శ్రాద్ధమునకు విఘ్నము సంభవించినప్పుడు ఆమశ్రాద్ధము జేయవచ్చున విఘ్నముసంభవించి తిరిగి పెట్టవలసినచ్చినప్పుడు అమావాస్యమాసము సంవత్సరము మొదలగు నియమములేయిరవు.

శ్లో॥ సంక్రాంతిషువ్యతీపాతే యుగమన్వప్త కాసుచ ।

పితాచేద్వమతేదన్యే పునశ్శ్రాద్ధంనకారయేత్॥ ౩౦॥

తా॥ సంక్రాంతి శ్రాద్ధములయందు వ్యతీపాతాది శ్రాద్ధములయందు యుగాది శ్రాద్ధములయందు మాసములయందు దర్పములయందు నీమొదలగు శ్రాద్ధములందు పితృస్థానమునందు నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుండు వసునమును చేసికొనిన యెడల తిరిగి శ్రాద్ధమాచరింపవలయును.

శ్లో॥ పితామహస్త్రినాం బ్రాహ్మణోపమతేయది ।

సర్వమన్నంసమాదాయ హువేదగ్నాతులౌకికే॥ ౩౧॥

ప్రాణాదిపంచభిర్మృతైః కబళానాంప్రమాణతః ।

ద్వాత్త్రింశదాహుతీర్హత్వా శిష్టంకర్మసమాపయేత్॥ ౩౨॥

తా॥ పితామహప్రపితా మహులస్థానమునందు నిమంత్రితులు విశ్వేదేవస్థానము నందు నిమంత్రితులు అగు బ్రాహ్మణులలో నెవరైనను వసునము జేసికొనిన యెడల ఆయన్నము సంతయుతీసి లౌకికాగ్నియందు 'ప్రాణాయస్యాహ' అనునది మొదలగు నయిదు మంత్రములచే వసున భుజియించెడు కబళములపరిమితిగా ముప్పదిండు యా హుతులనుజేసి మిగిలినకర్మను సమాప్తని పొందించవలెను.

శ్లో॥ వికిరంభువిదాతవ్య ముచ్చిష్టేభ్యష్టదంగుళమ్॥

౩౩॥

తా॥ వికిరాన్నము నుచ్చిష్టపాత్రల సమీపమునందు ఆరంగుళముల పరిమితి నుంచవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామేన్మతిభిమాత్ ।

పితరస్తస్యషణ్మాసం భవంత్యుచ్చిష్టభాజనాః॥ ౮౮॥

తా॥ ఎకరు శ్రాద్ధమునందు వికిరాన్నమునుంచి యాచమనమునుజేయక మరచి పోవునో దానియొక్క పితృదేవతలారూ మాసములపర్యంత ముచ్చిష్టమును భజియించు వారగుదురు.

శ్లో॥ ఉత్తరాచమనాత్పూర్వం పిండదానంభవేదిహ ।

పశ్చాద్వాపిభవంత్యస్తే కేచిన్ప్రహ్యవిదోజనాః॥ ౮౯॥

తా॥ భోక్తలు భుజియించి యుత్తరాచమనముజేయక పూర్వమే పిండప్రదాన మును జేయవలయునని కొందరు నుత్తరాచమనమయిన పిమ్మట పిండప్రదానము జేయవల యునని మరికొందరు గృహ్యసూత్రవేత్తలను జెప్పిరి.

శ్లో॥ పాత్రాణాంభూషణమీతేణ పిండదానంవిధీయతే॥ ౯౦॥

తా॥ బ్రాహ్మణ భుక్తపాత్రలకు చేతెడదూరముగా పిండప్రదానము జేయ వలయును.

శ్లో॥ మాషాన్నంపాయసాన్నంచ భక్ష్యంభోజ్యాదికంచయత్ ।

యద్యద్భుక్తంద్విజైశ్శ్రాద్ధే సర్వవిదాఢ్యముద్ధరేత్ ॥ ౯౧॥

తా॥ అన్నము గారెలు పరమాన్నము మరియు భక్ష్యములు భోజ్యములు మొదలగునవి భోక్తలచే భుజియింపబడిన వనగా శ్రాద్ధపాకపదార్థములన్నియు పిండముల నిమిత్తమైయుంచవలయును.

శ్లో॥ మాషాస్సర్వత్రవైగ్రాహ్యం దైవేషిత్యేచకర్మణి

పితృమిడేనచగ్రాహ్య ఇత్యేవంకౌశిక్రౌఢత్ ॥ ౯౨॥

తా॥ దేవకర్మముందు పితృకర్మయందును మినుములుపయోగించవలయును పితృ పిండమునందు మినుముకలియగూడదని కాశికుడను మునీశ్వరుడుజెప్పెను.

శ్లో॥ ఏకోద్దిష్టేసమిడేచ కపిత్థస్యప్రమాణతః ।

నారికేళసమంకుర్యా త్రప్రత్యజ్జేమాసికేపిచ ॥ ౯౩॥

సంక్రాంతేగ్రహణేచైవ కుక్కుటాండంప్రకస్యతే ।

తీర్థేమహాలయశ్రాద్ధే గయాయామప్తకాఘచః ॥ ౯౪॥

ఆమలకై యిష్టలై గామ్యం పిండవాసవిధీయతే |

ప్రమాణసీనంయత్పిండం తత్పిండం నిష్ఫలంభవేత్ | ౯౧ |

తా॥ ఏకోద్దిష్టము గపిండీకరణములయందు వెలగపండంత పరిమితిగల పిండములకు, ప్రత్యాధికముమాసికములయందు కొబ్బరికాయంతపరిమితిగల పిండములను, సంక్రాంతిలయందు ప్రహణములయందు కోడిగుడ్డు పరిమితిగల పిండములను, తీర్థశ్రాద్ధము మహాలయశ్రాద్ధము గయాశ్రాద్ధము మన్వాదులయందును, ఉసిరికాయ పరిమితిగల పిండములను జేయవలయును. దేనికెంతిపరిమితిచెప్పెనో యవిధముగా పిండములుండనియెడల యాపిండములు వ్యర్థములేయగును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేవస్త్రాద్ధికం చైవ విప్రేభ్యోదీయతేతథా |

పిండేభ్యోపితథాదద్యా దన్యథానిష్ఫలంభవేత్ | ౯౨ |

తా॥ శ్రాద్ధమునందు బ్రాహ్మణులకు వస్త్రములు మొదలగునవి యిచ్చికోవాని నన్నియును పిండములయందుకూడ నుంచవలయును ఆలాయంచని పక్షముకు నాశ్రాద్ధమువ్యర్థమగును.

శ్లో॥ మాంసాలమూషకస్పృశ్యే పిండేచద్విదగ్ధకృతే |

పునఃపిండః ప్రదాతవ్యస్తేనపాకేనత్యజాత్ | ౯౩ |

తా॥ పిండమును ఓల్లి యెలుక మొదలగునవి స్పృశించిననులేక పిండమువిడిపోయినను తిరిగి శిశ్రుముగా నాపాకములో పదార్థముతోనే పిండమునుజేసి పూర్తికొనింపించవలయును.

శ్లో॥ పాత్రాణిచాలయేచ్ఛార్థే స్వయంశిష్యోధవాసుతః |

స్త్రీభిర్నచాల్యాద్భావేన నాన్యజాత్యాకథంచన | ౯౪ |

తా॥ శ్రాద్ధమునందుభోక్తలచాత్రలనుతానుగాని, శిష్యుడుగాని, కుమారుడుగాని తీసివేయవలయును స్త్రీలుగాని బాలురుగాని మరియొకవంశమునందు బుట్టినవారుగాని తీసివేయగూడదు.

శ్లో॥ అచాలయిత్వాపాత్రాణి స్వప్తికుర్వంతియేద్విజాః |

నిరాశాఃపితరస్తస్య శస్త్రాయాంతిపరాంగతిం | ౯౫ |

తా॥ ఉచ్చిష్టపాత్రలను తీసివేయక యేబ్రాహ్మణులైనను స్వప్తిచెప్పిరిని వారియొక్క పితృదేతులా యజ్ఞమానునికపించి ఆకాశాన్యలై వెళ్లుదురు.

శ్లో॥ సదద్యాగ్గోజవిప్రేభ్యో జలేచైవతుగ్గీపేత్ ।

వికిరంతుద్విజోచ్చిప్తౌ భూమాభూత్వాతుగ్గీపేత్ ॥ ౯౬॥

తా॥ వికిరపిండమును బ్రాహ్మణోచ్చిష్టమును గోవులకు మేకలకు యిరులకు నిత్యగూడదు జలమునందును గూడదు భూమియందు గొయ్యిత్రవిధి దానిలోనుంచి పూడ్చవలయును.

శ్లో॥ పిండాస్తుగోజవిప్రేభ్యో దద్యాదగ్గోజపేరా ।

ప్రక్షిపేనపున్దిప్రో ద్విజోచ్చిష్టాన్విమాజ్జయేత్ ॥ ౯౭॥

తా॥ పిండములను గోవులకు మేకలకు బ్రాహ్మణులకు వెట్టనచ్చును జలములో వై న నుండుచున్న బ్రాహ్మణోచ్చిష్టమును తీసివేసి బాగుచేయవలయును.

శ్లో॥ అవశిష్టంతుయత్కించి దగ్ధ్యపాత్రస్థితజలం ।

పిండవాంఛుత్సించే దోగస్వగోచ్యతామిత్యై ॥ ౯౮॥

తా॥ అగ్నిపాత్రలయందన్న ?లము మొదలగునవియేమైనను కొంగముమిగిలియున్న సేవల పిండముల మందను “దోగస్వగోచ్యతాం” అని యుచ్చరించి విడవలయును.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణే హ్యేతత్కాస్తా నార్యచననంయతాక్ ।

ధారయేచ్చిరసిస్వస్య స్వశ్రాద్ధేనప్రేతకర్మసు ॥ ౯౯॥

తా॥ బ్రాహ్మణులచే నార్యచనముజేసి యియ్యబడినక్షేమములగునాయత్తలను అర్చికములో నందరును శిశుస్వరూపనచ్చును. ప్రేతకర్మలకుండు యజమానిగాక మిగిలినవారు ధరింపగూడదు.

శ్లో॥ పితృప్రసాదతోలభ్యా సంగృహ్యస్వయమక్షతాక్ ।

ధారయేచ్చిరసిస్వస్య స్వగోత్రస్యాభివృద్ధయే ॥ ౧౦౦॥

తా॥ పితృదేవతల యనుగ్రహమునుబొంది వారివలన నక్షతలను గ్రహించి తనవంశము వృద్ధికొఱు తానుశిరస్సున ధరించవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయోవిప్రో నభుక్షైచకదాచన ।

దేవాహవ్యంనగృహ్లాంతి కన్యానిపితరస్తథా ॥ ౧౦౧॥

తా॥ ఏ బ్రాహ్మణుడైనను శ్రాద్ధమాచరించి యెప్పుడును భుజింప తుండెనేని గూత్రాద్ధమునందియ్యబడిన హవ్యమును దేవతలు గ్రహింపరు. కన్యమును పితృదేవతలు గ్రహింపరు.

శ్లో॥ కృత్వాతూపవసేచ్ఛాచ్ఛ్రిద్ధం షఘరోవిధవాపిచ |
శ్వాన్ధంకృత్వాగృహస్థస్తు నైవకుర్యాదుపోషణం॥ ౧౦౨॥
పిశ్యశేషంసమశ్నీయా దేకాదశ్యానదుష్యతి॥

తా॥ (ఏకాదశదినంబున) భార్యచిహ్నుడు విధవయు శ్రాద్ధము నాచరించినచో యుపవాసముచేయవలయును. గృహస్థుడగువాడు శ్రాద్ధము పెట్టి యుపోవ్యముండనూడదు. పిశ్యశేషమును ఏకాదశీతిథిశ్రాద్ధంబునగుజించియేతీరవలెను.

నైవ్యవపక్షే॥ శ్లో॥ ఏకాదశ్యానదాశ్రాద్ధం ప్రత్యిబ్ధయదివాటిపి |
కార్యమేవసోతేచ్ఛాచ్ఛ్రిద్ధ ముపవాసఃకథంభివేత్॥ ౧౦౩॥

ఉపవాసోదానిత్య శ్వాన్ధంనైమిత్రికంచరేత్ |

కృత్వాతూపవసేచ్ఛాచ్ఛ్రిద్ధం శేషమాఘ్రియనైచరో॥ ౧౦౪॥

తా॥ నైవ్యపక్షముగలవారికి యేకాదశీతిథియందు నాబ్ధికము సంభవించిన యెడల నుపవాసమేలాగు ననగా? నిశ్యనైమిత్రికశ్వాన్ధముల నాచరించి యన్నకణముల నాహ్రిశించి యుపవాసము చేయవలయును. కొండగుపవాసముండి ద్వాదశీ దినంబున శ్రాద్ధముచేతురు.

శ్లో॥ కర్మప్రారంభమారభ్య భవేద్వాచస్విసర్జనం |

యదిన్యాత్సాతకంమఘ్యే శ్వాసోమాంతమహతకమ్॥ ౧౦౫॥

తా॥ కర్మప్రారంభించినది మొదలు గ్రాహ్యణవిష్ణునగుపశ్యంతముడులోపుగా నెప్పుడైన జాతాశాచ మృతాశాచములుచచ్చినట్లు తెలిసికేర యాసీమాంతమగు వరకు వారికేమియు నాశించియులేదు.

శ్లో॥ మృతాశాచేమదాశ్వాన్ధే మాతాపిత్రోర్మృతేహని |

ఉపవాసేచతాంబూలా దినారాత్రోవిస్జయేత్॥ ౧౦౬॥

తా॥ శల్లిదోషముల యాబ్ధికదినమందును, మృతాశాచమునందును ఉపవాసదినము నందును తాంబూలమును, పలుగాని, గాత్రిగాని వేసికొనగూడదు.

శ్లో॥ పితృయజ్ఞాత్పరోధర్మః పితృయజ్ఞాత్పరంతపః |

పితృయజ్ఞాత్పరంకర్మ నచైవాస్తిహేభూతలే॥ ౧౦౭॥

తా॥ పితృయజ్ఞమునకంటె నితరమగు ధర్మము ఇతరమగు తపస్సు యితరమగు కర్మభూమియందెక్కడనులేదు.

తా॥ సంకల్పమునందు ఆసనమునందు పాద్యమునందు పిండప్రదానమునందు ఆచ్ఛాదమునందు తూణమునందు అన్నమును త్యక్తముజేయునపుడు అపాహనమునందు అక్షయోక్తియందు తిలాంజనమునందు సంబంధము నామము గోత్రము రూపమును జెప్పవలయును.

శ్లో॥ ప్రాదేశమాత్రం దేచానాం మండలంచతురశ్రమ్॥

అరత్నిమాత్రం పితృం ద్వయోర్మధ్యేషడంగుళమ్॥ ౨౮॥

తా॥ విశ్వదేవతలకు పాదప్రక్షాళనజేయునట్టి మండలము ఘమయముగా చతురశ్రముగాను లాడితెడఁపాడవు అంతయే పెడల్పునందునట్లుగాను పితృదేవతల గురించిన మండలము గుండ్రముగాను జానెను విశాలముగలదిగాను. ఈ రెండు మండలముల మధ్య నారంగుళముల వ్యవధియుండునట్లుగాను జేయవలయును.

శ్లో॥ వినాహాత్సనయజ్ఞాన్త్రాదేవై పతుస్సర్వదా॥

విప్రాణాముపవిష్టానాం పాణాప్రక్షాలయోద్బధః॥ ౨౯॥

తా॥ వినాహమునందు మఱియొక వైభవములందు యజ్ఞములయందు శ్రాద్ధములయందును బ్రాహ్మణులను కూర్చుండబెట్టి పాదప్రక్షాళనమును జేయవలయును.

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేదేశే బ్రాహ్మణేష్వాగతేషుచ॥

తైత్తిరీవంవిసృజేత్పాద్యౌ త్వాలంమండోపరి॥ ౩౦॥

తా॥ మండలములకు పడవటిప్రదేశమునకు బ్రాహ్మణులను ప్పించి పాద్యమును పొడిచి పిమ్మట మండలముపై ని పాదములుండునట్లుజేసి పాదప్రక్షాలనము జేయవలయును

శ్లో॥ మండలాత్పూర్వోదేవైః పితృభిశ్చేతథోత్తరే॥

కర్తాస్తేనతు ఈశాన్యా మేనమాచమనంస్మృతమ్॥ ౩౧॥

తా॥ మండలమునకు తూర్పుభాగంబున విశ్వదేవులను మండలమునకు నుత్తర భాగంబున పితృదేవతలను ఈశాన్యభాగంబున యజమానియును గూర్చుండి యాచమనము జేయవలయును.

శ్లో॥ స్వాగతంస్వస్తివచనం దక్షిణాచప్రదక్షిణా॥

గోత్రనాదినమ్నాస్త్రిచ షడేతాన్యృవేతినా॥ ౩౨॥

తా॥ స్వాగతము, స్వస్తిపలుకుట, దక్షిణనిచ్చుట, ప్రతిక్షణముజేయుట, గోత్రమునుచ్చరించుట, అర్ఘ్యమునిచ్చుట, ఈయారును పితృస్థానమునందును సభ్యముగానే యాచరింపవలయును.

శ్లో॥ నిపాత్యదక్షిణంజాను దేవాన్పరిచరేత్సదా।

పితౄణాంపరిచర్యాతు వామజానునిపాతనాత్॥ 33॥

ప్రదక్షిణంతు దేవానాం పితౄణామప్రదక్షిణాం।

పితౄణాంద్విగుణాభుగ్నా దర్భాదైవేఋజుత్వగాః॥

దైవేతూదజ్ముఖఃకర్తా పిత్రేస్సాద్దక్షిణాముఖః॥ 34॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు జేయఁదగినక్రియలను తుడిమోకాలునువలచియు ప్రదక్షిణముగునట్లుగా నాచరింపవలయును. పితౄస్థానమునందు జేయఁదగినక్రియలను ఎడమ మోకాలునువలచి యప్రదక్షిణముగునట్లుగా జేయవలయును. పితౄస్థానముం దుపయోగింప బడు దర్బలుద్విగుణముగాను వంచబడియుండునట్లుగాను, విశ్వేదేవస్థానముం దుపయోగింప బడు దర్బలు తిన్నగానుండునట్లును జేయవలయును. విశ్వేదేవస్థానమునందు పూజాదిక మాచరించునపుడు త్తొముఖులుగాను పితౄస్థానమునందుండునపుడు దక్షిణాభిముఖుండు గాను కర్తవ్యుండువలయును.

శ్లో॥ ద్వాభ్యామేవతుపణ్ణాభ్యా మర్ఘ్యపాత్రాశిపైతృకే।

సపిండికరిణప్రేత కాశ్యేష్వేకేనవైనహి॥ 35॥

తా॥ అబ్దికాదులయందు స్థూర్ణపాత్రములను రెండుగూతులచేత స్వేదవలయును. సపిండికరిణమునందు మతియు నితఃములగు ప్రేతకాశ్యములందు నొక్కొక్క యాకుతోనే యర్ఘ్యపాత్రముల స్వేదవలయును.

శ్లో॥ పవిత్రముగురౌకృత్వా నదద్యాగంధలేపనం।

దీయతేయదిమూఢాశ్లాఘా రారవనరికంప్రజేత్॥ 36॥

తా॥ పవిత్రమును ప్రతిక్షుండుంచికొని గంధము నిత్యకూడదు. అట్లుతెలియక యిచ్చెనేని రారవమును నరకమును బొందును.

శ్లో॥ స్వధార్ఘ్యస్వస్తిసంహన్న గంధపుష్పతిలేషుచ।

ధూపదీపాదిదానేషు నామధేయాదిశేష్యతే॥ 37॥

తా॥ స్వధా, అర్ఘ్య, స్వస్తి, సంహన్న, గంధ, పుష్ప, తిలలు, ఇత్యాదిప్రదేశములయందును ధూపము దీపము మొదలగునవి యిచ్చు సమయంబునను నామధేయము చెప్పనగత్యములేదు.

శ్లో॥ వాసాంసివాససీవానా యోనదద్యాగ్యంతేహని।

పితరస్తస్యతద్వర్షం నగ్నాపవనసంశయః॥ 38॥

తా॥ అనేకవస్త్రములనుగాని రెండువస్త్రములనుగాని లేక యొకవస్త్రమునుగాని యాభిరూపింబున భోక్తలకు నివృత్తుండిన యాతని పితృదేవతలు సంకల్పదపర్యంతము దిగంబరులై యుండురు.

శ్లో॥ పితృస్సత్కృత్యనాసోభి గద్ద్యాద్యశ్లోపః తకం।

యశ్లోపవీతదాసేన వినాశాధంతునిష్ఫలమ్॥ ౩౯॥

తా॥ పితృదేవతలను మొదట వస్త్రములనిచ్చి పూజించి పిమ్మట యశ్లోపవీతము నియ్యవలయును. యశ్లోపవీతముల నియ్యకుండినేని యాశాధమవ్యర్థమగును.

శ్లో॥ కుక్ష్వీతభోజనార్థంహి మండలానియథాక్రమం।

దైవికేచతురశ్రంతు పీతేవృత్తానియత్నతః॥ ౪౦॥

తా॥ బ్రాహ్మణభోజనము నిమిత్తమై వారివారికి చెప్పబడినీతిగా మండలములను విశ్వేదేవస్థానమునందు చతురశ్రముగాగా, పితృస్థానమునందు గుండ్రముగా నేర్పరచవలయును.

శ్లో॥ షీపేదైవేయవాదర్భాదైత్యకేసకుశాతిలాః।

మండలేదైవికేపాత్రే సావర్ణ్యేరజతేన్యథా॥ ౪౧॥

తదభావేనుపర్ణాని భాజనానిన్యసేదధః॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు యశలను దర్భలను చల్లకలయుననియు పితృస్థానమునందు తిలసహితముగా దర్భలనుజల్లకలయుననియు చెప్పబడినది. విశ్వేదేవస్థానమునందు బంగారపు పాత్రయును, పితృస్థానమునందు వెండిపాత్రయును, మండలముల యందుంచకలయును. అవి సంభవించని పక్షింబున యోగ్యములగు యాకులతో కుట్టబడిన విస్తళ్ల నుంచవలయును.

శ్లో॥ ఆగ్నేయాదిపరిస్తీర్య పితృపూర్వంతిర్దక్షైః।

కుశైస్తీలైర్భస్మనాద్భి ర్మధ్యేమధ్యేజలేనతు॥ ౪౨॥

కరశున్ధింతతికూర్యాత్తీయంమండలేషీపేత్॥

తా॥ పాత్రములనుంచుటకు ముందుగా స్థలశుద్ధి జేయవలయును. అప్పుడు పితృస్థానమునందు ముందుగా ఆగ్నేయాదిక్కు మొదలు వెట్టి దర్భలు తిలలు భస్మ మొదలగు వాఁ లోనూడను జలమునుజల్లి స్థలశుద్ధి జేసి పిమ్మట జలముతో హస్తమును కడిగికొని యాలమును పాదప్రక్షాళనముజేయబడిన మండలందు విసర్జించవలయును.

శ్లో॥ దైవేవాయవ్యమారభ్య పరిషించేజ్జలేనచ।

కుచైఃపాత్రయశ్చైవ భస్మనాకరశోధనమ్॥

౪౩॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు వాయుస్యదిక్కు మొదలిడి స్థలశోధనజేయుచుజలము వస్థలు యవలు మొదలగువానిని జల్లి కుద్ది జేసి భస్మముతోకరకుద్ది జేసి కొనవలెను.

శ్లో॥ అకృత్వాభస్మమర్యాదాం నకుర్యాత్పాణిశోధనం।

ఆనుగంతస్థవేచ్ఛార్చిధ్ధం పితౄణాంనోపతిష్ఠతే॥

౪౪॥

తా॥ భస్మసహితముగా జలముతో హస్తకుద్దిని జేసికొననియెడల నాశ్చాద్ధము రాక్షస శాద్ధముని చెప్పబడును. పిశ్యదేవతలును తృప్తిసొందరు.

శ్లో॥ అవ్యష్టక్యంచపూర్వేద్యు ర్నాసిమాస్యకపార్వణం।

కామ్యమాభ్యుదయోష్టమ్యా మేకోద్దిష్టమథాష్టమమ్॥ ౪౫॥

తా॥ ప్రతిమాసంబునను పార్వణ శాద్ధమునాచరింపవలయును. పూర్వదినమందు అష్టకాశాద్ధము నాచరింపవలయును అష్టమియందున కామ్యంబు సభ్యుడయకరిమైన శాద్ధము నాచరింపవలయును. యెనిమిదవదియోద్దిష్టముగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ చతుర్వాద్యేషుసాగ్నీ నాం వహ్నిహోమోవిధీయతే।

పితౄబ్రాహ్మణాహస్తేస్యా దుత్తరేషుచతుర్వపి॥

౪౬॥

తా॥ అగ్నిహోత్రములుగలవారు అష్టకాశాద్ధములలో మొదటిసాలుగు శాద్ధములయందు నగ్నిహోత్రములో హోమముజేయవలయును. మిగిలినసాలుగు శాద్ధములయందు పితృస్థానమందు నియమింపబడిన బ్రాహ్మణ హస్తమునందు హోమముజేయవలయును. (అనగా హస్తమందుంచవలెను. ఋగ్వేదము)

శ్లో॥ ప్రేతకార్యేషుసర్వేషు సపిండికరణైతథా।

పాణావేవతుహోమంస్యా దన్యత్రాగ్నాకలేపివా॥

౪౭॥

తా॥ అగ్నివిధములగు ప్రేతకృత్యములందును సపిండికరణమునందును హస్తము నందేహోమముజేయవలయును. ఇతరశాద్ధములయందు నగ్నిహోత్రంబునగాని హస్తము నందుగాని హోమముజేయదగును.

శ్లో॥ అనగ్నికస్సదారశ్చే దగ్నాకర్మపితుకలే।

వైశ్వదేవకలేకుర్యా ద్భృహ్మచార్యకళత్రక॥

౪౮॥

ననుసరించి విభక్తులను చెప్పవలయును. విభక్తియు లింగమును దెలిసికొనక శ్రాద్ధమా చరించునేని హవ్యమును దేవతలు గ్రహింపరు. కవ్యమును పితృదేవతలుగ్రహింపరు.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధదక్షుక్రతూ సంకీర్త్యవై శ్వేదేవకౌ।

నాందిముఖేసత్యవసూ సాపిండ్యేకాలకామకౌ॥ ౨౨॥

పురూరన్యాయావైతౌ పార్వణేసముదాహృతౌ।

పేమశ్రాద్ధేమరుచీ తీర్థధునివిహించన॥ ౨౩॥

ఏకోద్దిష్టేరుద్రసగ్ధ్యో విశ్వేదేనామ్రయోదశ।

ప్రేతశ్రాద్ధంసోదకుంధం సత్యశ్రాద్ధమదైవికం।

ఏకోద్దిష్టంపురాణంతు సన్నైవమతిచస్మృతమ్॥ ౨౪॥

తా॥ ఇష్టిశ్రాద్ధములయందు దక్షు, క్రతు, పులనియునాది శ్రాద్ధమునందు సత్య, వసు, పులనియు సపిండికగణమునకాల, కాముకు, లనియు ప్రత్యాభిక్రమనందు పురూరవ, అర్చిపులనియు హిరణ్యశ్రాద్ధంబున సు, సు, లనియు తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధురివి లోచన, లనియు ఏకోద్దిష్టమునందు రుద్రుడు, అనియు విశ్వేదేవతలు పదముగ్గురుగా నేర్పడియుండిరి. పేరిశ్రాద్ధము జలకుంఠహితముగాను, నిత్యశ్రాద్ధము విశ్వేదేవరహితముగాను, ఏకోద్దిష్టము విశ్వేదేవసహితముగా నా. రింపవలయును.

శ్లో॥ సంబంధంప్రథమంబూయా న్నామగోత్రమనంతరం।

పశ్చాద్దూప్రంవిజానీయా త్క్రమేష సనాతనః॥ ౨౫॥

తా॥ ముందుగా సంబంధమును చెప్పవలయును. పిమ్మటపేరును తర్వాత గోత్రమును అనంతరము రూపము నీప్రకారము క్రమముగా జెప్పవలయునని పూర్వాచారమైయున్నది.

శ్లో॥ శక్లేహిశ్రాహ్మణస్యోక్తిం వశ్మేతిక్షత్రసంశ్రయం।

గుప్తదాసాత్మకంనామ ప్రశస్తంనైశ్యహూద్రయోః॥ ౨౬॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు శక్లఅనియు క్షత్రియునకు వశ్యఅనియు వైశ్యులకు గుప్త అనియు శూద్రులకు దాసఅనియు అట్టికంబులయందు వారివారి విద్యుక్తప్రకారం జరుపు కొనదగును.

శ్లో॥ సంకల్పేచాసనేపాద్యే పిండేచాచ్ఛాదనేక్షణే।

అన్నేచావాహనాక్షయ్యే వైలేస్యాదంజనేపిచ॥

సంబంధనామగోత్రాని రూపాన్యేవానువాదయేత్॥ ౨౭॥

శ్లో॥ తిష్ఠా కుర్యాదుపస్థానం దేవతాభ్యుత్థితమాత్ ।

నమఃత్యాదిభిర్మంత్రై స్సవ్యేనై వద్విజస్తుతే॥ ౧౫॥

తా॥ “దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ” అనియు “నమస్యధామైస్సాహమై” అనునట్టి మంత్రములచే బ్రాహ్మణస్తోత్రమును జేయునప్పుడు నిలుచుండి సవ్యముగానే పౌర్ణిధానమును జేయవలయును.

శ్లో॥ షష్ఠీవిభక్తైస్సంకల్పః క్షణశ్చక్షుర్మయ్యకర్మచ।

షష్ఠ్యా వాస్యాచ్చతుర్థ్యా వా సనదానంద్యబాతయే॥ ౧౬॥

ద్వితీయయా వాహనంస్యా ద్వితీభక్తిస్తుచతుర్థికా ।

అన్న దానేపిండపూజా స్వధాస్వస్తీతివాచనే ॥ ౧౭॥

పిండదానేతుసంబుద్ధి శ్యచత్వేత్యాదితఃపురా।

తతఃపరంచతుర్థీచే త్యుభయంసర్వసమ్మతం॥ ౧౮॥

శేషాశిసర్వకర్మాశి సంబుద్ధ్యంతేయథాక్రమమ్।

ఇదంతేవాఇదంవోవా వ్రయుజ్జ్వేవసమాచరేత్ ॥ ౧౯॥

తా॥ సంకల్పము, క్షణమునిచ్చుట, అక్షయ్యమునుడువుట, ఇవి షష్ఠీవిభక్తితూర్వకముగా నాచరింపవలయును. షష్ఠీవిభక్తిగాని, చతుర్థీవిభక్తిగాని యాసనమునిచ్చునప్పుడు చెప్పవలయును. ద్వితీయావిభక్తిజెప్పి యావాహనమునుజేయవలయును. అన్నమును త్యక్తముజేయునపుడు చతుర్థీవిభక్తిచెప్పవలయును. పిండములపూజించు నపుడు స్వధాస్వస్తులను చెప్పనపుడు సంబోధనము చెప్పవలయును. పిండప్రదానసమయంబున “యేచత్వామను” అను వాక్యమునకు పూర్వముసంబోధనము నటుపిమ్మట చతుర్థీవిభక్తియు జెప్పవలయునని పెద్దలందరి యభిప్రాయమైయున్నది. మఱియు నింక మిగిలిన ను మస్తుక్తియలు సంబోధనయే చెప్పవలయును. ‘ఇదంతే’ అని గాని ‘ఇదంవో’ అనిగాని యెచ్చట యెట్లుజరేయించునో యావిధముగా ప్రయోగింపదగును.

శ్లో॥ అన్న దానేవిశేషస్సాస్య దాదాసంబుద్ధిరుచ్యతే।

ప్రథమాశచతుర్థీస్యా ద్యథాలింగంవిభక్తితః॥ ౨౦॥

విభక్తిలింగాన్యజ్ఞత్వా శ్రాద్ధంయదినమాచరేత్ ।

హవ్యందేవానగృహ్ణంతి కవ్యంచపితరస్తథా॥ ౨౧॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తమును జేయునపుడు మొదటసంబోధనము పిమ్మట ప్రథమావిభక్తియు తర్వాత చతుర్థీవిభక్తియునని విశేషముకలదు గాన ఆయాలింగముల

10782

